

Mikkeli Kyyhkylä

Kaukolämpöputkilinjan koekaivaus 6.-10.7.2009
Katja Vuoristo

MUSEOVIRASTO

Sisältö

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Kartta tutkimusalueen sijainnista.....	3
1. Johdanto	4
2. Kyyhkylän sijainti ja topografia	5
3. Vuoden 2009 koekaivaus	5
4. Yhteenveto.....	8
Digitaal- ja mustavalkonegatiiviluettelo	10
Karttaluettelo	10
Kartat.....	11

Arkisto- ja rekisteritiedot

Mikkeli

Kyyhkylän kuntoutuskeskuksen kaukolämpölinjan koekaivaukset

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivauksenjohtaja: FM Katja Vuoristo

Piirtäjä: FM Hanna Kelola

Kenttätyöaika: 6.–10.7.2009

Tutkimuskustannukset: 9860 €, Mikkelin kaupunki

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 17.3.2009, Museoviraston arkeologian osaston arkisto

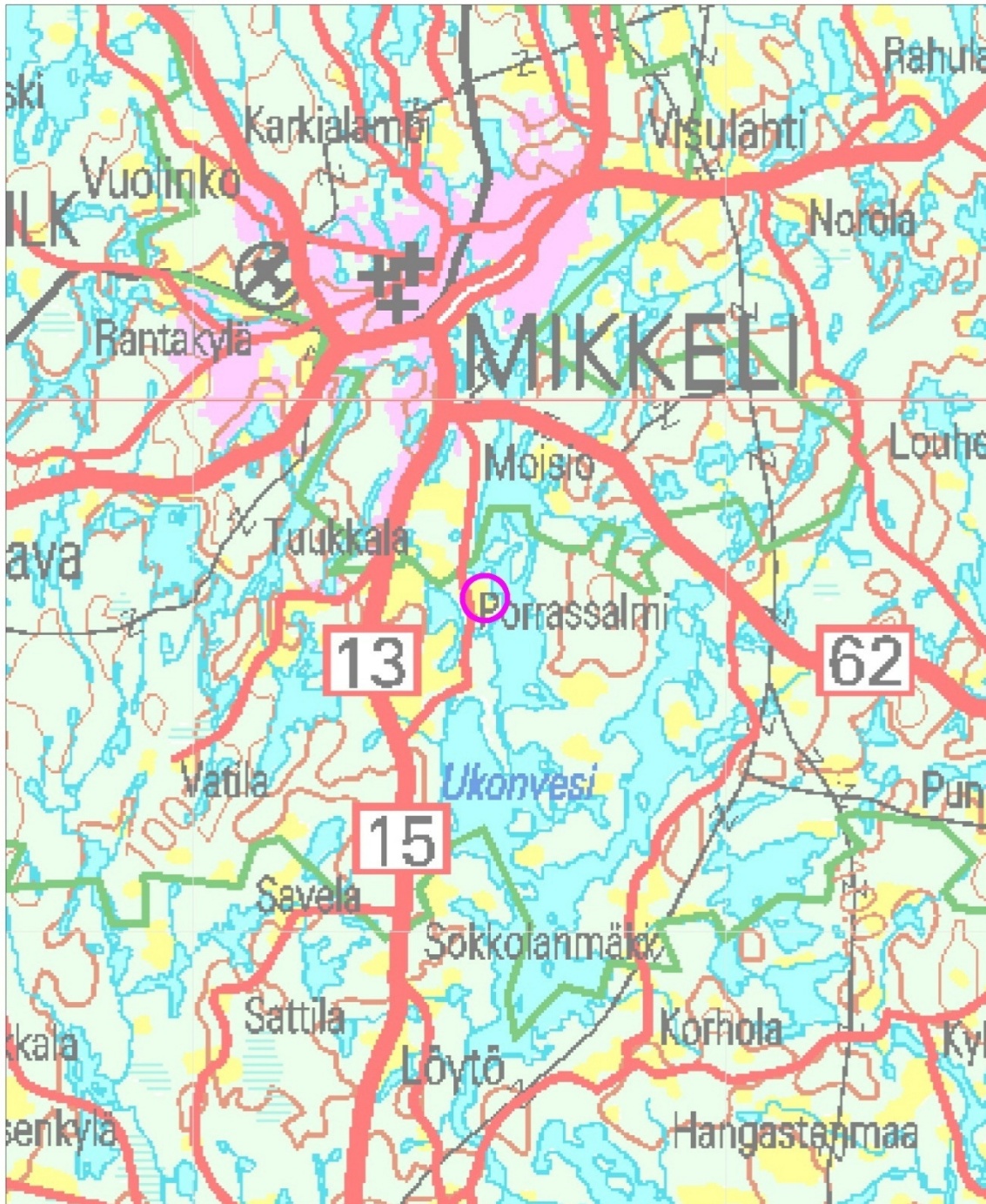
Peruskartta: 314204 Porrassalmi

Kuvat: DG670:1–16, F145888:1–14

Kyyhkylän alueelle suunnitellaan kaukolämpöputken rakentamista. Suunniteltu lämpöputken linjaus kulkee aivan Kyyhkylän ja Porrassalmen rautakautisten muinaisjäännösalueiden vieressä, minkä vuoksi alueella tehtiin koekaivauksia. Tutkimuksissa muinaisjäännösalueen ei havaittu ulottuvan suunnitellun lämpöputken alueelle.

Kannen kuva: DG670:3. Kyyhkylän kartanoalueen koeojaa kaivetaan. Lounaasta. Kuva Katja Vuoristo.

Kartta tutkimusalueen sijainnista

Kyyhkylän koekaivausalueen sijainti on merkitty aniliinipunaisella ympyrällä. Mk 1:100000.

1. Johdanto

Mikkelin Kyyhkylässä tehtiin viikon pituinen koekaivaus kesällä 2009, koska alueelle ollaan rakentamassa uutta kaukolämpöputkilinjaa. Uusi linjaus kulkee Kyyhkylän kuntoutuskeskuksen kaakkoispuolella sijaitsevan tien reunaa pitkin ja jatkuu tien vierustaa pitkin luoteeseen. Linja haarautuu kartanolle vievän tien risteyksessä, jossa linjauksesta erkanee kartanolle koilliseen vievä kaukolämpöputkilinja. Päälinja jatkuu edelleen luoteeseen kahden rakennuksen välisellä nurmialueella.

Koekaivaus tehtiin 6.–10.7.2009. Tutkimuksista vastasi Museoviraston arkeologian osaston tutkija Katja Vuoristo (FM) ja apulaistutkija Hanna Kelola (FM) vastasi karttadokumentoinnista ja karttojen digitoimisesta. Tutkimusavustajaa ei kaivauksilla ollut. Heini Hämäläinen ja Panu Hyppönen toimivat kaivajina. Koekaivausten jälkityöt tehtiin karttojen osalta jo kesällä 2009, mutta kaivausraportti sekä muut jälkityöt tehtiin vasta talvella 2010. Tutkimusten kokonaiskustannukset olivat 9860 € ja niistä vastasi muinaismuistolain 15 §:n mukaan hankkeen toteuttaja eli Mikkelin kaupunki.

Kyyhkylän alueelta tunnetaan laaja rautakauteen ajoittuva muinaisjäännöskokonaisuus, johon kuuluvat Kyyhkylä-niminen rautakautinen kalmisto¹, Porrassalmenpellon rautakautinen asuinpaikka² sekä rauta- ja mahdollisesti keskiaikaan ajoittuva Vanha-Kyyhkylä, josta tunnetaan sekä asuinpaikka että hautaröykkiö.³ Porrassalmenpellon muinaisjäännöksen arvioitu aluerajaus ulottuu vain noin 40 metrin päähän Kyyhkylän kuntoutussairaalan kaakkoispuolelle suunnitellusta kaukolämpöputkilinjasta, minkä vuoksi arkeologiset koekaivaukset katsottiin alueella tarpeellisiksi. Lisäksi myös Kyyhkylän kartanon piha-alueen halki vedettävän kaukolämpölinjan katsottiin kulkevan arkeologisesti mielenkiintoisen alueen läpi, koska oli mahdollista, että piha-alueella oli säilynyt kartanon aikaisempiin vaiheisiin liittyviä rakenteita.

Koekaivausten yhteydessä avattiin kaivinkoneella kolme koeojaa, joista kaksi sijaitsi kuntoutussairaalan kaakkoispuolella eli ns. alapihalla ja kolmas sijaitsi Kyyhkylän kartanon lounaispuolen nurmialueella. Lisäksi kartanon ja kuntoutuskeskuksen väliselle alueelle tien viereen sekä kartanon kaakkoispuolella sijaitsevalle rehevöityneelle terassialueelle tehtiin muutamia koekuoppia. Terassille tehtiin koekuoppia, koska kartanohotellia ollaan mahdollisesti laajentamassa ja kaivausten viimeisenä päivänä jäi aikaa tehdä vielä muutama koekuoppa.

Kyyhkylän kartanon viereen tehdyssä koeojassa havaittiin sekoittuneita purkukerroksia sekä palokerros ja puunpaloja, mutta mitään varsinaista rakennuksen pohjaa ei paikalla todettu olevan. Kuntoutuskeskuksen kaakkoispuolelle tehdyistä koeojista ei löytynyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Paikalla todettiin

¹ Tutkimukset: 1937 Jorma Leppäaho (kaivaus), 1938 Jorma Leppäaho (kaivaus), 1972 Matti Huurre (tarkastus) ja 1990 Hannu Poutiainen (kaivaus).

² Tutkimukset: 1990 Hannu Poutiainen (tarkastus), 1991 Hannu Poutiainen (koekaivaus), 1993 Hannu Poutiainen (kaivaus) ja 1993 Eeva-Liisa Schulz (kaivaus)

³ Tutkimukset: 1990 Hannu Poutiainen (tarkastus), 1990 Hannu Poutiainen (koekaivaus) ja 1991 Hannu Poutiainen (kaivaus)

olevan useampia tiehen liittyviä täyttökerroksia asfaltin alla. Myöskään alueelle tehdyistä koekuopista ei tullut merkkejä kiinteistä muinaisjäänöksistä. Kaukolämpöputkilinjan rakentamiselle ei todettu siten olevan muinaismuistolain mukaista estettä.

2. Kyyhkylän sijainti ja topografia

Kyyhkylän kuntoutuskeskus sijaitsee Mikkelin keskustasta vajaat seitsemän kilometriä eteläkaakkoon Ukonveteen kuuluvan Kyyhkylänselän ja Ison-Surnun välisellä niemellä. Sairaalarakennuksen vierustalla on tehty rakennusvaiheessa paikoin melko voimakkaita perustustöitä ja lisäksi sairaalan ympärille on tehty asfaltoitu tie sekä parkkialueita. Kuntoutussairaala ja sen vieressä kulkevaa tietä ympäröi lähes kokonaan pellot, jotka jatkuvat aina rantaan saakka. Alueen tunnetut muinaisjäänökset sijaitsevat pelloilla.

Kyyhkylän keskiosassa on vielä kartanoon kuuluneita rakennuksia, joista osa on tällä hetkellä ainoastaan satunnaiskäytössä. Varsinainen kartanorakennus sijaitsee osittain terassoidun mäen päällä ja se toimii nykyisin hotellina. Kartanon kaakkoispuolelle on terassin juurelle tehty äskettäin mm. minigolfrata. Kartanon piha-alue on pääosin nurmella, mutta alueella pilkottaa paikoin kalliota.

3. Vuoden 2009 koekaivaus

Kaukolämpöputkilinja oli merkitty maastoon jo ennen kaivausten aloittamista ja ennen kuin koeojat avattiin, tehtiin Kyyhkylässä kaapelikatsaukset, joiden avulla selvitettiin osuivatko puhelin- ja sähkökaapelit avattaville alueille. Kaapeleiden todettiin sijaitsevan monin paikoin lähes samalla linjalla kuin tuleva kaukolämpöputkilinja. Kuntoutussairaalan kaakkoispuolelta kulkevan tien kohdalla yksi kaapelilinja jäi löytymättä, sillä se ei ollut piirustusten mukaisessa paikassa, joten alueella noudatettiin koeojien kaivamisessa erityistä varovaisuutta.

Kaapelikatsauksen perusteella koeojat voitiin tehdä kartanon piha-alueelle ja kuntoutuskeskuksen kaakkoispuolelle ja koekuoppia voitiin tehdä muutama kuntoutussairaalan ja kartanon väliselle alueelle. Sen sijaan kartanolle vievän tien risteuksen pohjoispuolelle eli Pikku-Kyyhkylän edustalle ei koekuoppia voitu tehdä, koska alueella risteili useampia sähkö- ja puhelinkaapeleita.

Tutkimusalueelle siirrettiin korkeuskiintopisteet Porrassalmentien itäpuolella sijaitsevasta kiintopisteestä (82, 2 m mpy). Korkeuskiintopisteitä merkittiin kaksi, joista kiintopiste 1 (83,35 m mpy) sijaitsee kuntoutussairaalan kaakkoispuolella roskakatoksen vieressä ja kiintopiste 2 (90,40 m mpy) kartanolle vievän tien risteuksen itäkulmassa. Alueelle ei luotu pohjois-eteläsuuntaista koordinaatistoa, koska koeojat ja kuopat tehtiin kaukolämpöputkilinjan suuntaisina, jolloin jokainen avattu alue oli hieman erisuuntainen kuin toinen. Avatut

alueet mitattiin paikoilleen perinteisesti bussolin avulla. Myös yleiskartta piirrettiin osittain perinteiseen tapaan, mutta se asemoitiin digitointivaiheessa Kyyhkylän aluetta koskeviin tarkempiin karttoihin.

DG670:7. Sairaalan alapihan koillisempi koeoja. Puhelinkaapelilinja kulkee punaisen putken kohdalla. Alempana näkyvä tumma kerros on ilmeisesti sairaalan rakentamisen aikaista tiekerrosta. Etelälounaasta. Kuva Katja Vuoristo.

Koeojat avattiin kaivinkoneella, jolla poistettiin pintaturve kartanon alueelta. Kuntoutussairaalan alapihalla kaivinkoneella kuorittiin asfaltin alta tulevia soratäyttökerroksia siihen saakka, kunnes koeojista tuli vastaan puhelinkaapelilinja. Kyseessä oli aikaisemmin mainittu löytymättä jäänyt kaapeli ja kaivinkonekuorinnassa oli varauduttu siihen poistamalla vain ohuita sorakerroksia kerrallaan ja tarkastamalla aina välillä lapion kanssa löytyykö alueelta kaapelia. Kun kaapeli oli löytynyt, jatkettiin soranpoistoa lapiolla jättäen kaapelinkohta koskematta. Myös kartanoalueella kaivamista jatkettiin kaivinkoneen jälkeen pääasiassa lapiolla. Tarvittaessa käytettiin myös kaivauslastaa. Poistettuja maa-aineksia ei seulottu. Kaivausten lopuksi kaivausalueet täytettiin kaivinkoneen avulla.

Kaukolämpöputkilinja oli merkitty kuntoutussairaalan kaakkoispuolella asfaltoidun tien luoteisreunaan, minkä vuoksi tieosuus jouduttiin osittain sulkemaan. Kaivausbudjettiin ei ollut varattu varoja kaivinkoneen ja asfalttileikkurin tilaamista varten, mutta nämä järjestyivät nopeasti Mikkelin kaupungin kautta. Koeojien paikat merkittiin tiehen, minkä jälkeen asfaltti poistettiin. Koeojia tehtiin tälle alueelle kaksi (koillisempi ja lounaisempi). Koeojat olivat kooltaan noin 2 x 8 m, mutta ne kapenivat noin metriin, kun puhelinkaapeli löytyi. Koeojista tuli vastaan asfaltin alta kivinen ruskea sora, jonka paksuus oli noin 35 cm. Tämän alta paljastui 25–30 cm paksu vaaleanruskea karkea hiekka ja sen alta tuli vielä 15–20 cm paksu tummanruskea erittäin tiivis soransekainen hiekka. Tämän alta tuli vastaan puhdas siltti. Päälimmäiset kaksi kerrosta olivat selkeästi tien täyttökerroksia. Tummanruskea kerros oli mahdollisesti syntynyt kuntoutussairaalan rakentamisvaiheessa, kun paikalla on kuljettu työkoneilla. Kerroksen pinnassa oli nähtävissä selkeästi pyöristä painuneet urat. Kerroksesta löytyi muovia ja uusia rautanauvoja sekä muutama kirkas lasinpala, jotka osoittivat, että kyseessä oli resentti kerros. Koeojien perusteella voitiin todeta, ettei Porrassalmen tai Kyyhkylän muinaisjäännösalueet ulottuneet tielinjan kohdalle.

DG670:2. Sairaalan alapaha. Tien reunassa näkyy punaisella merkittyä kaukolämpöputken linjaa. Etelästä. Kuva Katja Vuoristo.

Kartanon piha-alueelle tehtiin 1,5 x 10,5 m kokoinen koillis-lounaissuuntainen koeoja tulevan kaukolämpöputkilinjan reunalle. Pintanurmen poistamisen jälkeen koeojan koillisosasta tuli vastaan 3–20 cm paksu savinen täyttökerros ja lounaisosasta tummanruskea sekoittunut savinen multa, joka oli todennäköisesti pihan tasoituserrosta. Kerrosten alta paljastui 4–18 cm paksu hiekkainen täyttökerros, jonka alla oli tumma savensekainen 10–40 cm paksu purkukerros. Kerroksessa oli puusilppua, tiilen- ja laastinpaloja sekä uudehkoja rautanauvoja ja kirkasta tasolasia. Kerroksen alla oli paikoin punaiseksi palanutta savea, laastia sekä palo- ja hiilikerrosta. Kyseessä oli todennäköisesti kartanoalueella 1900-luvun alkupuolella riehuneen tulipalon palo- ja purkukerrokset. Palo- ja hiilikerroksen alta tuli vastaan pohjasavi, lukuun ottamatta lounaispäätä, jossa pintaturpeen ja ohuen laastikerroksen alta paljastui peruskallio. Koeojan perusteella voitiin todeta, ettei kartanoon vievän kaukolämpöputkilinjan kohdalla ollut kiinteää muinaisjäännöstä.

DG670:15. Kartanon viereinen koeoja täytettynä. Lännestä. Kuva Katja Vuoristo.

Kartanon ja kuntoutussairaalan väliselle nurmialueelle tehtiin tien viereen kaksi 1 x 1 m kokoista koekuoppaa. Niissä todettiin olevan pintaturpeen alla paksut täyttökerrokset (yhteensä 90–120 cm), joiden alta tuli puhdas hieno hiekka ja hiesu. Koekuoppia tehtiin myös kartanon eteläpuolella olevalle rehevöityneelle terassimaiselle tasanteelle, jota reunustaa paikoin kallio. Paikalle tehtiin neljä 1 x 1 m kokoista koekuoppaa, joista tuli 25–30 cm paksun pintamullan jälkeen puhdas pohjahiekka. Lisäksi

eteläisimmässä, kallion vieressä sijaitsevassa kuopassa oli muutamia kiviä, mutta ne eivät näyttäneet muodostavan mitään rakennetta. Terassin koekuopat olivat löydöttömiä, kun taas sairaalan ja kartanon välialueen koekuopista löytyi uudehkoja rautanauvoja sekä melko modernia pullo- ja tasolasia.

DG670:13. Koekuoppien sijainti sairaalan ja kartanon välisellä alueella Pikku-Kyyhkylässä. Luoteesta. Kuva Katja Vuoristo.

DG670:11. Panoraama kartanon takana sijaitsevasta rehevöityneestä terassialueesta, jonne tehtiin neljä koekuoppaa. Pohjoisesta ja koillisesta. Kuva Katja Vuoristo.

4. Yhteenveto

Kyyhkylän kuntoutussairaalan alueella tehtiin kesällä 2009 viikon pituinen koekaivaus, koska paikalle ollaan vetämässä uutta kaukolämpöputkilinjaa. Linjauksen välittömästä läheisyydestä tunnetaan laajat rautakaudelle ajoittuvat muinaisjäännösalueet, minkä vuoksi arkeologiset tutkimukset ennen kaukolämpöputkilinjan kaivamista olivat välttämättömät. Erityisesti kuntoutussairaalan kaakkoispuolella oli mahdollista, että muinaisjäännösalue ulottuisi linjauksen kohdalla. Lisäksi oli mahdollista, että Kyyhkylän kartanon vieressä olisi säilynyt merkkejä kartanon aikaisemmista vaiheista ja rakenteista.

Koekaivausten perusteella voitiin kuitenkin todeta, ettei kaukolämpöputkilinjan kohdalla ollut havaittavissa kiinteää muinaisjäännöstä. Linjaus osuu pääosin sellaisille paikoille, joilla on jo aiemmin tehty monin paikoin erilaisia kaivutöitä, kuten mm. sähkö- ja puhelinkaapelien vetämisen yhteydessä. Kartanon viereen tehdyssä koejassa ei kaapeleita ollut, mutta nämä kulkivat heti sen vieressä. Koejassa havaittiin kartanoalueella 1900-luvun alkupuolella tapahtuneen tulipalon purku- ja palokerroksia, mutta mitään rakenteita ei alueella todettu. Kuntoutussairaalan kaakkoispuolelle tehdyissä koejissa todettiin olevan resentejä tien täyttökerroksia ja pohjimmaisena tien varsinaista perustamista edeltävä kulkuväylä, jolla on kuljettu raskailla

työkoneilla. Löytöjen perusteella se ajoittuu todennäköisesti sairaalan perustamisen ajankohtaan eli 1960–1970-luvuille.

DG670:16. Kuntoutussairaalan alapihan koejia täytetään. Etelästä. Kuva Katja Vuoristo.

Arkeologisten tutkimusten perusteella voidaan todeta, ettei kaukolämpöputkilinjan rakentamiselle ole muinaismuistolain mukaista estettä Kyyhkylän kuntoutuskeskuksen alueella.

Digitaali- ja mustavalkonegatiiviluettelo

digit.	negat.	Aihe	Suunta	Kuvaaja
DG670: 1	F145888:1	Yleiskuva Kyyhkylän kartanon alueesta.	Luonaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 2	F145888:2	Yleiskuva Kyyhkylän kuntoutussairaalan alapihalta.	Etelästä.	Katja Vuoristo
DG670: 3	-	Kyyhkylän kartanon aluetta kaivetaan.	Lounaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 4	F145888:3	Kyyhkylän kartanon aluetta kaivetaan.	Länsilounaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 5	F145888:4	Kartanon viereisen koeojan täyttökerrosten alapuolinen taso.	Koillisesta.	Katja Vuoristo
DG670: 6	F145888:5	Sairaalan alapihan lounaisempi koeoja.	Etelälounaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 7	F145888:6	Sairaalan alapihan koillisempi koeoja.	Etelälounaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 8	F145888:7	Sairaalan alapiha, lounaisemman koeojan itäkaakko-profiilia.	Länsiluoteesta.	Katja Vuoristo
DG670: 9	F145888:8	Sairaalan alapiha, koillisemman koeojan itäkaakko-profiilia.	Länsiluoteesta.	Katja Vuoristo
DG670: 10	F145888:9	Eteläisempi koekuoppa, Pikku-Kyyhkylä.	Lounaasta.	Katja Vuoristo
DG670: 11	F145888:10–11	Panoraama kartanon takapihasta.	Pohjoisesta ja koillisesta.	Katja Vuoristo
DG670: 12	-	Kyyhkylän kartanon viereisen koeojan kaakkoisprofiili.	Luoteesta.	Katja Vuoristo
DG670: 13	F145888:12	Koekuoppien sijainti Pikku-Kyyhkylässä.	Luoteesta.	Katja Vuoristo
DG670: 14	-	Kartanoterassi, kallion viereinen koekuoppa.	Etelästä.	Katja Vuoristo
DG670: 15	F145888:13	Kartanoalueen koeoja täytettynä.	Lännestä.	Katja Vuoristo
DG670: 16	F145888:14	Kuntoutussairaalan alapihan koeojat täytettynä.	Etelästä.	Katja Vuoristo

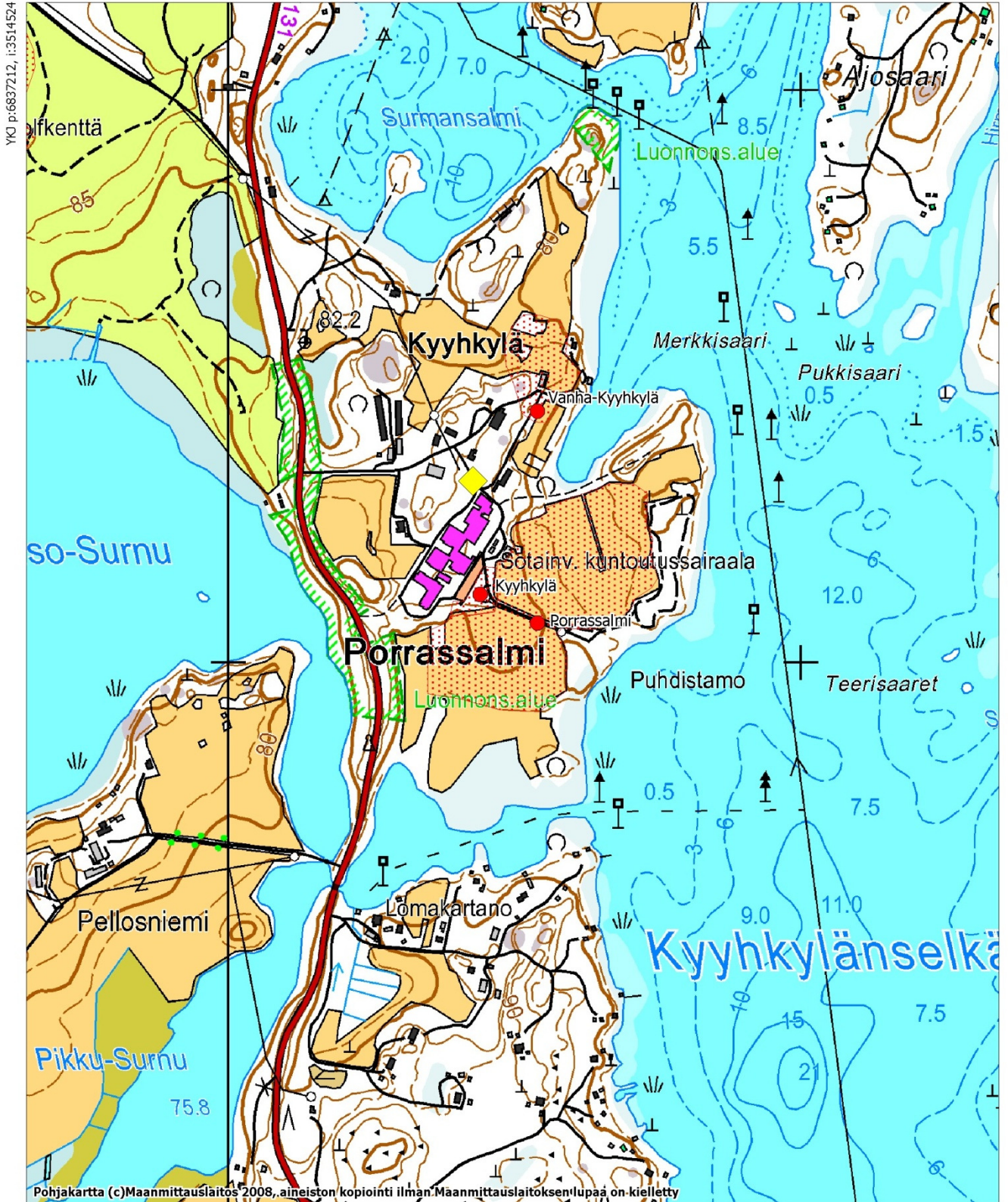
Karttaluettelo

Kartta	Aihe	Mittakaava	Piirtäjä ja digitoija
1	Peruskarttaote	1:10000	
2	Yleiskartta	1:750	Hanna Kelola
3	Kartanon viereinen koeoja, kaakkoisprofiili.	1:20	Hanna Kelola

Kartat

Peruskarttaote 314204 Porrassalmi

Koekaivausalueen keskipiste on merkitty keltaisella vivoneliöllä.
Punaisella rajatut kohteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä.

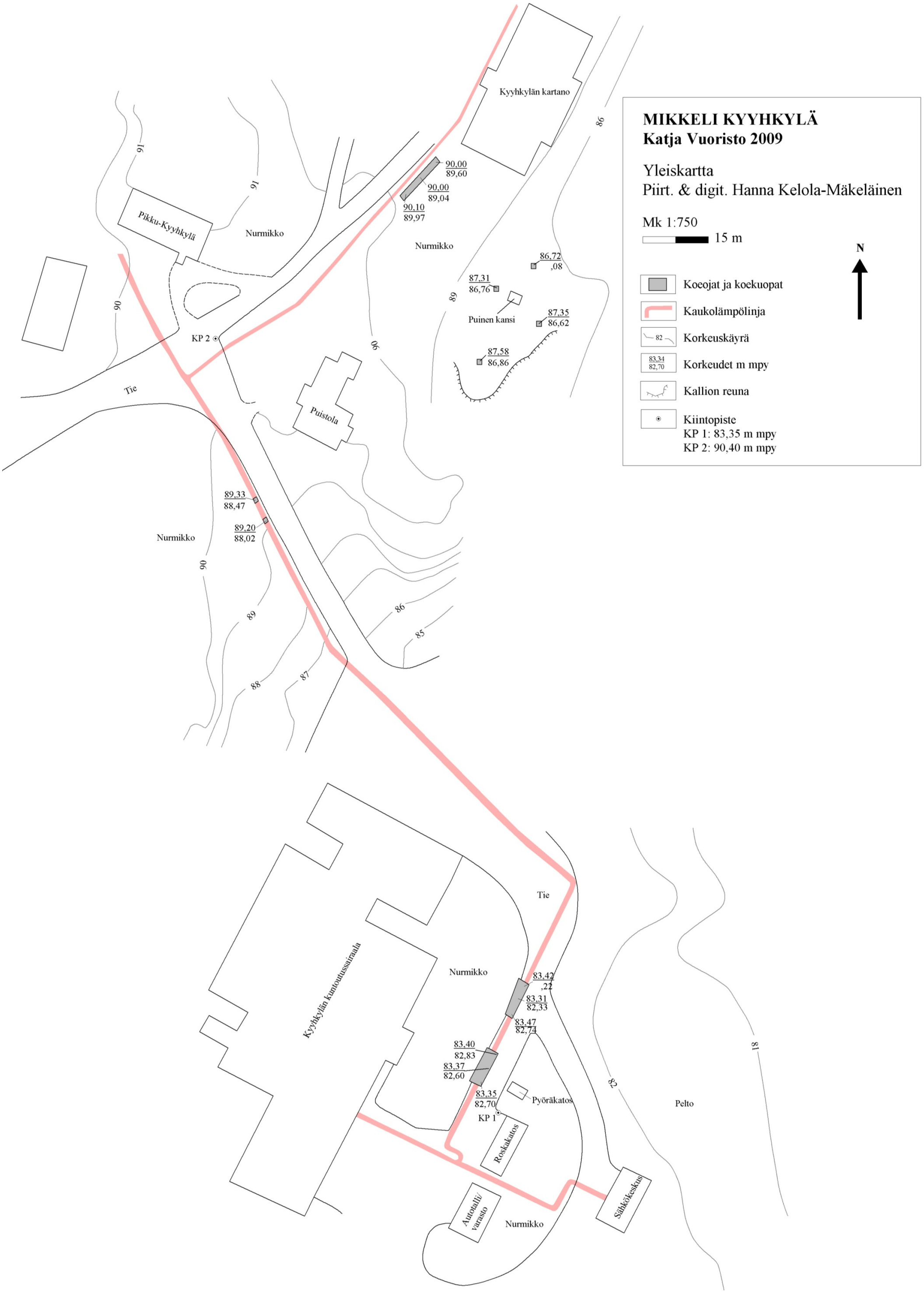

YKO p:6837212, i:3514524

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman.Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty

MK 1:10000

YKO p:6835113, i:3516224

MIKKELI KYYHKYLÄ
Katja Vuoristo 2009

Yleiskartta
 Piirt. & digit. Hanna Kelola-Mäkeläinen

Mk 1:750

- Koojat ja koeuopat
- Kaukolämpölinja
- Korkeuskäyrä
- Korkeudet m mpy
- Kallion reuna
- Kiintopiste
 KP 1: 83,35 m mpy
 KP 2: 90,40 m mpy

